

door Ann CASIER

AUGUSTE WIEGAND

Werd eerder reeds door N. HOSTYN besproken. (**)

LÉANDRE VILAIN

Léandre VILAIN werd geboren te Trazegnies op 26 februari 1866 als zoon van Léandre-Ghislain, opzichter in de koolmijnen te Courcelles en van Marie-Thérèse SEBAUT (1). In een geromanceerd verhaaltje vertelt VAN PAMEL dat de kasteelheer van Trazegnies er bij vader VILAIN op aandrang zijn zoon orgel te laten studeren (2). Volgens een andere versie zou het een prins van het geslacht d'ARENBERG zijn op wiens aanraden Léandre de orgelstudie begon. Waarschijnlijk gepatroneerd door ARENBERG, trok VILAIN naar Mechelen waar hij bij J.N. LEMMENS, aan diens instituut, orgel studeerde. Op een communiefeest van het zoontje d'ARENBERG, te Heverlee, zou VILAIN voor het eerst publiek opgetreden hebben. Hij combineerde zijn studie te Mechelen met een bescheiden betrekking als organist te Leuven bij de Josephieten (3). Na de dood van LEMMENS (1881) kwam VILAIN te Brussel terecht waar hij bij A. MAILLY les volgde aan het conservatorium. Daar behaalde hij op 9 juli 1889 zijn virtuositeitsdiploma orgel met onderscheiding. In 1886 onderscheidde hij zich reeds op het orgelexamen met een concertstuk van THIELE en in 1887, op 21-jarige leeftijd, werd hij laureaat harmonie (4).

Op 3 maart 1890 volgde hij in de Sint Petrus- en Pauluskerk van Oostende de organist WIEGAND op, die naar Sydney vertrokken was (5). Het jaar daarop werd hij ook Kursaalorganist. De periode tussen A. WIEGAND en L. VILAIN werd overbrugd door een zekere LACROIX.

Een der eerste recitals waarvan het programma in Echo d'Ostende vermeld stond was dat van 13 mei 1892 :

1. Thème et variations	Hesse
2. a. Allegro en la	Lefébure
b. Bénédiction nuptiale	R. de Vilbac
3. Prélude & fuga in re klein	J.S. Bach
4. Sérénade espagnole	Lefébure
5. Finale in re	J.N. Lemmens

Hij muntte uit door speltechniek, zijn kennis van het orgel en zijn artistiek enthousiasme. Hij kon het scepticisme dat tegenover het orgel bestond doorbreken : het orgel was niet meer uitsluitend een kerkinstrument, het kon evengoed profane gevoelens uitdrukken, want VILAIN kon gewone, volkse melodieën brengen, zoals "Stances" van FLÉGIER (6). VILAIN was ook een zeer groot Bach-bewonderaar en kende het orgel-oeuvre van BACH helemaal (7).

Op 3 juli 1891 trad hij als solist op in een gemend concert voor orgel en symfonieorkest :

(*) Over het orgel, ingehuldigd in 1888, zie "De Plate", 16e jg., 1987, blz. 154

(**) Zie "De Plate", 11e jg., 1982, blz. 191.

1. Ouverture de la Muette de Portici	D. Auber
2. Stances (orgel)	Flégier
3. Fantaisie sur des motifs de Mireille	Borelli
4. a. Simple aveu	Thomé
b. Fanfare	J.N. Lemmens
5. Les Bergers Watteau, air de danse	Gregh

De Antwerpse krant l'Orchestre schreef over VILAIN als "een talentvol artist die Wiegand waardig kon vervangen" (8). Bijna dagelijks bracht VILAIN een orgelrecital, afgewisseld met zo nu en dan een orgel- en symfonieconcert of zelfs orgel- en harmonieconcert. In juni 1894 was het Kursaal volop met zijn akoestische problemen aan het worstelen. Toen werd de oude kiosk afgebroken en een groot balkon geplaatst dat aansloot bij het orgel dat nu twee meter verplaatst werd (9). Verder werden nog enkele kleine veranderingen aan het orgel aangebracht (10).

In juni 1897 werd het nieuwe orgel van de Sint Petrus- en Pauluskerk ingewijd. Het inspelen zou gebeuren door Ch. M. WIDOR, organist aan de St-Sulpice te Parijs, doch op het laatste ogenblik liet WIDOR het afweten en VILAIN nam zijn taak over. Hij voerde er werken van J.S. BACH en Ch. M. WIDOR uit (11).

Regelmatig bracht hij eigen composities. Zo ging zijn "Marche funèbre" voor koor, orkest en orgel in première in het Kursaal op zondag 1 september 1895 (12). De organistenbond van West-Vlaanderen gaf in 1895 een "Treurmarsch" uit van VILAIN, deze was waarschijnlijk een versie voor orgelsolo van de "Marche funèbre". De titelpagina zag er als volgt uit (13) :

Voor God, voor Vlaanderen en de Kunste
Treurmarsch
van
Leander Vilain
orgelist van de Sint Pieterskerk te Oostende
uit achting en dankbaarheid opgedragen
aan
zijn gewezen leeraar mr. Alphonse Mailly
uitgegeven door
den orgelistenbond van West-Vlaanderen
1895
er is aan de wet voldaan
geteekend en gedrukt bij
Breitkopf en Hartel te Leipzig

Daar VILAIN bevriend was met de Parijse organist Ch. M. WIDOR, kon hij deze ertoe overhalen hier in het Kursaal te komen optreden. WIDOR dirigeerde er toen zijn eigen orkestwerken en bracht delen uit eigen orgelsymfonieën. Hij dedicaceerde bij die gelegenheid één van zijn partituren aan L. VILAIN, die uit bewondering voor deze organist zijn villa aan de Van Iseghemlaan tot "Villa Widor" doopte (14).

In 1897 ging VILAIN op concerttournee naar Groot-Brittannië, waar hij niet alleen op de orgels van Cristal Palace, maar ook op deze van Bedford, Rugby en Bradford speelde. In deze laatste

gaf hij vier recitals, veertig werken in totaal en speelde alles uit het hoofd. De Bradfordshire Standard bracht zeer lovende kritiek (15). In Groningen speelde hij op 30 september 1897 de nieuwe orgels van de Friese hoofdstad in (16). Soms wijdde VILAIN een orgelauditie aan één bepaalde componist, zoals aan César FRANCK, Eugène GIGOUT of Théodore DUBOIS (17).

Op 6 mei gaf VILAIN dan een concert in de Ste-Cecilia-academie te Rome. Hij bracht er BACH en WIDOR, met heel wat succes (18). Zo werd hij op 13 mei 1899 uitgenodigd om de nieuwe orgels van de H. Maria en St-Charles van Aghakerk te gaan inspelen te Algiers en hetzelfde seizoen nam hij ook nog te Marseille zijn plaats aan het orgel in, waar hij concerten gaf voor de "Association Artistique". Marseille werd een stad die hij nog geregeld zou aandoen op zijn concerttournees. Ook het grote orgel van de St-Andrékerk te Grenoble bespeelde hij en kreeg er felecitaties van Th. DUBOIS, directeur van het conservatorium van Parijs (19).

- (1) N. HOSTYN, art. Vilain, Léandre, organist, toondichter en leraar orgel in Nationaal Biografisch woordenboek, dl. 9, Brussel, 1981, kol. 819.
- (2) G. VAN PAMEL, De organist Léandre Vilain, in Ons Volk ontwaakt, 1926, p. 148.
- (3) N. HOSTYN, De orgelkunstenaar Léandre Vilain (1866-1945), in Ostendiana, dl. 4, Oostende, 1982, p. 40.
- (4) E. GREGOIR, Deuxième complément et supplément au volume : les artistes musiciens belges au XIXième siècle, Brussel-Parijs, 1890, p. 239.
- (5) N. HOSTYN, Ibid.. E. GREGOIR, stelt als jaartal waarop Vilain naar Oostende komt 1889 voorop.
- (6) S.O., 31.05.1891 en E.O., 05.07.1891.
- (7) S.O., 23.07.1898.
- (8) E.O., 18.06.1893.
- (9) S.O., 09.06.1894.
- (10) S.O., 24.06.1894.
- (11) S.O., 08.06.1897.
- (12) F.O., 08.09.1895.
- (13) N. HOSTYN, De orgelkunstenaar Léandre Vilain (1866-1945), in Ostendiana, dl. 4, Oostende, 1982, p. 43.
- (14) N. HOSTYN, Ibid.
- (15) S.O., 09.07.1897.
- (16) S.O., 30.09.1897.
- (17) E.O., 10.05.1898; 17.05.1898 en S.O., 28.06.1898.
- (18) S.O., 14.05.1899.
- (19) S.O., 28.05.1899.

(vervolgt)

ENSORIANA

In de Antiekbeurs in het Paleis voor Schone Kunsten te Brussel, januari 1989, presenteerde G. VAN HOOREBEKE, prentenhandelaar in Brugge een exemplaar van de ets "Baden te Oostende" (T 115 2/2).

Speciaal was de opdracht aan één van Ensor's professionele drukkers van zijn etsen, nl. J.B. VAN CAMPENHOUT : "au bon tireur J.B. VAN CAMPENHOUT".

Norbert HOSTYN